

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

23. Prima pars conclusionis, quæ asserit Deum sub ratione Deitatis, esse objectum formale specificatum Theologicæ, probatur duplici ratione D. Thomæ loco citato. Prima est: illud censetur esse objectum formale & specificatum cujuslibet scientiæ, cujus cognitio principaliter quaeritur, & ad quod reducuntur cætera omnia quæ in ea tractantur: Sed cognitio Dei per se primò quaeritur in Theologia, & quæcumque in ea tractantur, reducuntur ad Deum sub ratione Deitatis: Ergo Deus sub hac ratione, est objectum formale Theologicæ. Major constat, Minor verò probatur. Nam cum Theologia, ut nomen ipsum significat, sit sermo, vel consideratio de Deo, rebusque diuinis, cognitio Dei, est illud quod per se primò in illa quaeritur. Item quæcumque ab illa considerantur, vel sunt ipsæmet Deus, vel aliquid ad illum pertinens; aut per modum proprietatis, ut attributa; vel ut effectus ab ipso procedens, ut creatura, de quibus agitur in prima parte; vel tanquam media ad ipsum conducentia, & ordinata, sicut actus humani, leges, gratia, virtutes, incarnatio, & sacramenta, de quibus in secunda & tertia parte disputatur: Ergo &c.

Confirmatur: sublato objecto formali, tollitur scientia: Sed quamvis nullum esset opus meritum, nec vlla sacramenta à Christo instituta; & licet Verbum Diuinum, carnem humanam non assumpsisset, non propterea tolleretur Theologia: Ergo illa non sunt objectum formale ipsius. Major constat, Minor verò probatur. Quamvis enim illa non darentur, Theologia posset inferre plures conclusiones de Deo, & ejus attributis, & probare Deum esse æternum, quia est immutabilis; infinitum, quia est ens per essentiam; intelligentem & scientem, quia est immaterialis; & cætera attributa per naturam diuinam, tanquam per causam virtualem, seu rationem à priori, demonstrare: Ergo &c.

24. Secunda ratio D. Thomæ sic procedit: Idem debet esse objectum, seu subiectum principiorum, & totius scientiæ; cum tota scientia virtute contineatur in principiis: Sed Deus sub ratione Deitatis, est subiectum, vel objectum principiorum Theologicæ, nempe articulorum fidei: Ergo &c. Minor probatur: nam fides quæ præbet principia Theologicæ, cum sit virtus Theologica, habet pro objecto formali & specificatio Deum sub ratione Deitatis. Licet enim veritas prima dicatur à D. Thomæ 2. 2. quæst. 1. art. 1. objectum fidei: tamen, ut Caietanus ibidem §. *Ad euidenciam* docet, non sunt diversa, Deum esse objectum fidei, sub ratione Deitatis, aut veritatis: sicut nec ens, aut verum, esse objectum intellectus: Ergo &c. Ex quo probata manet secunda pars conclusionis, quæ asserit quòd Deus, sub ratione Deitatis, est ratio formalis quæ Theologicæ. Ut enim exposuimus in tertio notabili, ratio formalis quæ alicujus potentia, vel habitus, est illa quæ per se primò attingitur, à tali potentia, vel habitu, & ratione ejus alia percipiuntur: vnde cum Deus sub ratione Deitatis, sit id quod per se primò à Theologia attingitur, & in ordine ad quod omnia alia objecta considerantur, illa est ejus ratio formalis quæ.

25. Secunda verò pars, quæ asserit reuelationem virtualem, & mediatam, esse ejus rationem formalem sub qua, euidenti ratione demonstratur. Theologia enim est habitus distinctus à fide, à Metaphysica, aliisque scientiis naturalibus; &

Tom. I.

A quasi medius inter illas: non posset autem ab illis distingui, nec inter eas mediare, nisi haberet pro ratione formali sub qua, reuelationem virtualem, & mediatam: si enim ejus ratio formalis sub qua, esset reuelatio formalis, & immediata, conueniret cum fide, quæ nititur diuinæ reuelationi immediatæ: si autem non dependeret à reuelatione virtuali, & procederet ex principiis solo lumine naturali notis, non distingueretur à scientiis naturalibus; præsertim à Metaphysica, quæ Deum respicit, ut cognoscibilem ex creaturis, & lumine naturali intellectus. Ex quo probata etiam manet vltima pars. Illud enim censetur esse objectum materiale, extensiuum & terminatum alicujus scientiæ, quod subest ejus rationi formali sub qua, & ad quod illa se extendit & terminatur: Sed quodcumque ens reuelatum à Deo, subest rationi formali sub qua Theologicæ, nempe reuelationi virtuali; & Theologia potest ad illud se extendere, illudque contemplari sub tali lumine diuinæ reuelationis mediæ & virtualis: Ergo quodcumque reuelatum à Deo est objectum materiale extensiuum, ac terminatum Theologicæ nostræ.

§. II.

Soluantur Objectiones.

C Obijcies primò: nulla scientia probat de suo objecto quod sit, sed supponit; ut dicitur 1. Poster. Sed Theologia probat Deum esse, ut sequenti tractatu patebit: Ergo Deus non est objectum Theologicæ.

Respondeo quòd existentia subiecti, non potest probari ab aliqua scientia, à priori, & per medium proprium, & intraneum: bene tamen à posteriori, per medium ab alia scientia mutuum, licet sibi deferens & ministrans; & sic Theologia demonstrat existentiam Dei, rationibus desumptis à Metaphysica, quæ ministrat Theologicæ. Adde quòd existentia Dei ut Authoris supernaturals, à Theologia non probatur, sed purè creditur, & sic est propriè subiectum ejus; solum autem è rationibus Metaphysicis probat Deum esse, ut authorem naturalem.

Obijcies secundo: objectum adequatum scientiæ, prædicari debet de omnibus partibus illius, & esse causa adequata omnium proprietatum quæ in ea demonstrantur: Sed Deus sub ratione Deitatis, non habet illas conditiones: ergo &c. Major patet, Minor probatur: Deus enim non prædicatur de Angelo, vel homine, & aliis objectis, de quibus in Theologia disputatur: item Deus sub ratione Deitatis, non est causa innascibilitatis v. g. quæ est in Patre, aliàs talis proprietates competere cuilibet personæ diuinæ, in qua Deitas reperitur; & sic Filius & Spiritus Sanctus essent innascibiles.

Respondeo negando Minorem: ad cujus primam probationem dicendum est, objectum adequatum scientiæ prædicari debere de omnibus partibus illius, vel in recto, vel in obliquo; & hoc secundo modo Deum prædicari de homine, & Angelo, cæterisque objectis, de quibus in Theologia tractatur: quia illa, vel sunt ipsæmet Deus, vel aliquid Dei, ejus scilicet proprietates, vel effectus, vel media ad ipsum conducentia, ut antea exposuimus. Ad secundam probationem, responderetur objectum formale scientiæ debere esse radicem, & principium omnium proprietatum, quæ in ea demonstrantur, vel secundum

B

se, vel quatenus reperitur in particularibus speciebus determinatum: sic ens mobile, ut determinatum ad corpora caelestia, & elementaria, est causa proprietatum, quae de elementis, & corporibus caelestibus, in Physica demonstrantur; unde ad hoc ut Deus sub ratione Deitatis sit objectum formale Theologiae, satis est quod Deitas, ut determinata ad personam Patris, & modificata per relationem Paternitatis, sit radix innascibilitatis.

28. Objicies tertio: illud omne pertinet ad objectum formale quod specificatum Theologiae, cui immediate convenit ratio formalis *sub qua* ipse Theologiae: At non solum Deo sub ratione Deitatis, sed etiam omni enti supernaturali, immediate convenit ratio formalis *sub qua* Theologiae: ergo non solum Deus, sed etiam omne ens supernaturale, pertinet ad objectum formale Theologiae. Minor patet, nullum enim est ens supernaturale, quod non possit immediate & per se revelari, & quod magis est, potest independenter ab ipso Deo ut auctore supernaturali revelari; nec desineret esse Theologia, quamvis Deus non fuisset ipsi revelatus per lumen supernaturale, dummodo supponeretur cognitum naturaliter, & alia entia supernaturalia per fidem revelarentur. Major vero probatur inductione in omnibus scientiis naturalibus, in quibus non assignatur aliquod ens particulare pro objecto formali & adaequato, sed illud omne quod abstrahit à materia singulari, sensibili, aut intelligibili; & ut omne effugium pracludatur, & paritas sit adaequata; quamvis aliqua illarum scientiarum habeant unum objectum principale, ad quod omnia alia de quibus tractant, referuntur; ut patet in Metaphysica respectu Dei, & in Logica respectu Demonstrationis, ad quam omnes aliae secundae intentiones ordinantur; quia tamen in Metaphysica, non solus Deus, sed etiam alia entia creata, & in Logica, non sola Demonstratio, sed etiam aliae secundae intentiones, participant rationem formalem *sub qua* praedictarum scientiarum, & sunt objecta per se scibilia ab illis, quamvis per impossibile, nec Metaphysica Deum, nec Logica Demonstrationem considerarent; ideo objectum Metaphysicae non est solus Deus, sed omne ens abstrahens à materia intelligibili, nec objectum Logicae sola Demonstratio aut Syllogismus, sed omne ens rationis secundò intentionale. Ergo similiter in proposito, quamvis Deus sit objectum principale Theologiae, non erit tamen ejus objectum adaequatum, sed omne ens divinum supernaturali inspiratione cognoscibile. Unde D. Thomas in prologo sententiarum qu. 1. art. 4. asserit ens divinum per inspirationem cognoscibile, esse subjectum Theologiae, & paulò infra addit quod Deus non est ejus subjectum, nisi sicut principaliter intentum.

29. Hoc argumentum videtur sine dubio opinionem illam reddere probabilem. Respondeo nihilominus distinguendo primam majorem. Illud omne pertinet ad objectum formale quod specificatum Theologiae, cui immediate convenit ratio formalis *sub qua* ipse Theologiae: si conveniat immediate immediatione excludente solum discursum, nego Majorem: immediatione excludente etiam ordinem, dependentiam, & attributionem ad aliud, concedo Majorem, & sub eadem distinctione, nego Minorem. Ad probationem ejus ibi subjunctam, transeat quod nullum sit

A ens supernaturale, quod non possit revelari independenter à revelatione supernaturali Dei sub ratione Deitatis, nego tamen in hoc casu remansuram Theologiam, aut fidem divinam, saltem ejusdem speciei cum ea quam habemus modo: fides enim nostra est virtus Theologica, hoc est immediate & per se primò respiciens Deum tanquam objectum suum specificatum: in casu autem posito, sicut non respiceret Deum, ita non esset Theologica, nec scientia aliorum entium supernaturalium esset Theologia, hoc est scientia de Deo, ut nomen sonat, sed alia quaedam fides & scientia supernaturalis, à nostris specie distincta, utpote quae diversum objectum specificatum per se respicerent. Ad probationem vero Majoris, concessio Antecedente, & omnibus quae in ejus exemplum adducuntur, nego consequentiam & paritatem: ratio discriminis est, quia finis intrinsecus & essentialis scientiarum de quibus fit mentio in argumento, non est cognitio alicujus partialis objecti, nec alia omnia minus principalia considerant solum propter principale, sed etiam propter se: finis autem intrinsecus & essentialis nostrae Theologiae, & fidei, est cognitio solius Dei, aliorum vero objectorum minus principalium, tantum propter Deum, & in ordine ad ipsum; unde omnia alia objecta minus principalia, erunt tantum objecta secundaria & materialia, solus autem Deus objectum formale primum & adaequatum: sicut respectu charitatis, solus Deus est objectum specificatum, proximus autem, quia non amatur nisi in ordine ad Deum, est objectum secundarium & materiale. Hujus exemplum reperitur etiam in quibusdam scientiis naturalibus; Medicina enim, quamvis sub eadem abstractione, corpus humanum, & plura alia consideret, puta herbas, mixta, simplicia &c. quia tamen illa omnia considerat solum in ordine ad corpus humanum sanabile, solum corpus humanum sanabile, est objectum ejus formale specificatum & adaequatum; alia vero sunt tantum objecta secundaria & materialia: cuius ratio radicalis esse potest, quia habitus practici specificantur primario à fine ad quem ordinantur, non vero ab aliis quae in ordine ad finem considerant: Medicina autem est scientia practica, & similiter Theologia nostra, modo articulo sequenti explicandò; alia vero scientia, de quibus fit mentio in argumento, sunt simpliciter speculativae, nec habent alium finem intrinsecum, quam cognitionem suorum objectorum.

Ad locum verò D. Thomae desumptum ex prologo sententiarum, variè respondent Thomistae: Caietanus enim dicit quod D. Thomas non asserendo, sed opinando illud dixit. Capreolus verò asserit S. Doctorem loqui de subjecto materiali & extensivo. Alij existimant, ipsum usurpare nomen *entis divini*, prout est analogum analogi attributionis, subindeque supponere pro principali analogato, scilicet Deo: quod confirmant exemplo sani, quod est objectum medicinae, quod ibidem à D. Thoma adducitur. Si verò alicui nulla istarum responsum placeat, non existimo de hoc multum esse curandum, cum in praesenti articulo suae summae, tanquam in suo testamento, S. Doctor clarissimè suam mentem expresserit.

Objicies ultimò contra tertiam partem conclusionis: Ratio formalis sub qua objecti scientiae, debet esse illi intrinseca: Sed revelatio virtualis,

edum fundetur in extrinseco Dei testimonio, non est quid intrinsecum objecto Theologia: Ergo non est ejus ratio formalis *sub qua*.

Respondeo majorem esse veram in scientiis naturalibus, non autem in Theologia, quia scientiæ naturales procedunt ex lumine naturali intellectus & primorum principiorum, in quæ suas conclusiones resolvunt: Theologia verò procedit ex articulis fidei, & in extrinseca Dei dicentis seu testificantis autoritate fundatur, ac n ipsam vltimò suas conclusiones resolvit.

§. III.

Corollaria precedentis doctrine.

32. **E**X dictis colliges primò, quod alio modo Theologia considerat Deum, quam Metaphysica, quæ dicitur *Theologia naturalis*: Metaphysica enim agit de Deo, vt per creaturas cognoscibili, ita vt creaturæ se habeant, vt gradus quibus ascendimus, & eleuamur ad Dei cognitionem, iuxta illud ad Rom. 1. *Inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur*. Theologia autem primo aspectu considerat Deum, ejusque attributa; & ex consideratione Dei, tanquam primæ causæ, & primi principij, procedit, & descendit ad cognitionem creaturarum. Vnde in Metaphysica, prior est consideratio creaturarum, quam Dei: in Theologia è contra, prior est consideratio Dei, quam creaturarum. Quare (vt infra dicemus) illa est nobilior, & perfectior Metaphysica, aliisque scientiis ordinis naturalis; & est veluti quædam expressio, & imago diuinæ scientiæ & sapientiæ, quæ vt dicit Dionysius cap. 7. de diuinis nominibus, *Seipsam cognoscens scit alia*.

33. Secundo colliges contra Vazquem, in Hæreticis non esse veram Theologiam, illamque specie distingui à nostra: quia nostra deducit suas conclusiones, ex principiis fide diuina creditis, & habet pro ratione formali *sub qua*, reuelationem virtuales: Theologia autem hæreticorum deducit suas conclusiones ex principiis fide solum humana creditis; nec habet pro ratione formali reuelationem diuinam, sed traditionem humanam; vnde illa est potius fides humana, vel opinio, quam scientia. Quare Dionysius cap. 2. de diuinis nominibus, loquens de illo qui diuinis eloquiis resistit, qualis est Hæreticus, *Longe*, inquit, *omnino erit à nostra Theologia, & curandum non est illius manu ductionis ad Theologicam scientiam*. Item Augustinus dicit, Theologiam esse scientiam, quæ fides saluberrima gignitur, & nutritur, defenditur, & roboratur. Ex quo inferes, in Theologo qui amittit fidem circa aliquem articulum, non remanere Theologiam ejusdem rationis cum ea, quæ est in Catholicis, sed quasi quoddam illius cadauer; amissâ enim fide, non potest amplius viuere nec subsistere Theologia.

Dices: Hæreticus nullomodo hæsitat circa principia, & conclusiones Theologia: Ergo habet de illis certitudinem, & consequenter scientiam.

Respondeo Hæreticos habere de articulis fidei, & de conclusionibus Theologia, solum certitudinem quandam subiectiuam, quæ est quædam pertinacia, orta vel ex illorum voluntate, vel ex proprio iudicio, quò indicant talem vel talem articulum fidei esse acceptandum, non verò alios: non autem de illis habere certi-

Tom. I.

A tudinem objectiuam, precedentem ex motu diuinæ reuelationis, quæ omnino necessaria est ad fidem, & Theologiam. Unde dicit D. Thomas 2. 2. quæst. 5. art. 3. *quod Hæreticus circa vnum articulum, non habet fidem de aliis articulis, sed opinionem quandam, secundum propriam voluntatem*.

Colliges tertio, conclusiones Theologicas, formaliter quæ tales, non esse de fide. Ratio est, quia omne quod creditur fide diuinâ, debet immediatè & formaliter à Deo reuelari: At conclusiones Theologia, non sunt formaliter & immediatè reuelata, sed virtualiter tantum & immediatè, cum ejus ratio formalis *sub qua*, non sit reuelatio formalis & immediata, sed virtualis tantum & mediata; alioquin (vt supra ostendimus) illa non distingueretur à fide: Ergo &c. Dixi *formaliter quæ tales sunt*: quia conclusiones Theologica, materialiter considerata, possunt esse de fide: multæ enim sunt propositiones determinatæ ab Ecclesia tanquam de fide, quæ possunt fieri conclusiones Theologica, vt constat in hac demonstratione: *Filius Dei naturalis est consubstantialis Patri: Sed Christus est Filius Dei naturalis: Ergo est consubstantialis Patri*. Similiter in ista. *Qui est Deus & homo, habet diuinam & humanam voluntatem: Sed Christus est Deus & homo; Ergo habet diuinam & humanam voluntatem*.

C Aduertendum tamen est, quod ille qui negaret aliquam conclusionem Theologicam, quæ ex principiis reuelatis per euidenter consequentiam inferretur, qualis est ista, *Christus est risibilis*, censeretur esse Hæreticus: quia non censeretur negare bonitatem illationis, quæ lumine naturali euidens est, sed principium fidei, ex quo illa euidenter deducitur.

Colliges quartò: Theologiam esse vnâ specie infimâ scientiam, nec illam diuidi in plures habitus partiales specie diuersos. Ita communiter docent Thomistæ cum S. Doctore hic art. 3. contra Recentiores, qui volunt Theologiam non esse vnum simplicem habitum, sed illam coalescere & componi ex pluribus habitibus partialibus specie distinctis.

Probatur hoc corollarium ratione D. Thomæ. Vnitatis potentie & habitus consideranda est, non secundum obiectum materialiter, & in esse entis consideratum, sed secundum quod subest ejus rationi formali: licet enim homo, leo, & lapis, specie inter se differant: quia tamen conueniunt in vna ratione colorati, quæ est obiectum formale visus, vnus specie atoma sensum specificant: Sed omnia objecta, quæ à Theologia considerantur, communicant in vna ratione formali; licet enim illa agat de Deo, de Angelis, & hominibus; de vitiis, & virtutibus; de gratia, & de peccatis, aliisque rebus, pluraquam specie diuersis, illas tamen non considerat, nisi secundum quod substant diuinæ reuelationi: Ergo Theologia est vna specie infimâ scientia; nec in plures habitus specie diuersos diuidi potest. Pro cuius euidentiâ.

Notandum est primò cum Caietano hic §. *Ad euidentiâ*. Ad vnitatem aut distinctionem scientiarum non sufficere rationem quæ obiecti earum, illud in esse rei constituentem; constat enim eandem scientiam secundum speciem, qualis est Metaphysica, agere de rebus pluraquam specie distinctis in genere rei, vt de substantia, & accidente. Item vt dicit D. Thomas hic art. 1. ad

B ij